

УКРАЇНСЬКА

ПРЕСОВА

СЛУЖБА

ВИДАННЯ ГОЛОВНОЇ РЕДАКЦІЇ.

Ч. 3.

27 січня 1941 р.

НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ.

Томас Масарик розказує в своїх споминах про те, як він відвідав Бріана в осені 1915 року, й про свою важливу розмову з тодішнім французьким міністром закордонних справ на тему "нової Європи", що мала повстати після закінчення світової війни. Він поклав перед Бріаном етнографічну мапу й пропонував, щоб Антанта проголосила своєю воєнною метою осовободження малих націй "від Фінляндії по Грецію". Масарик пише, що щойно з ментом, коли Антанта це зробила, набрала була тодішня війна глибшого змісту. Серед чехів можна було зустрітися з твердженням, що це власне вони надали глибшого змісту війні своїм союзників.

В післявоєнних договорах Англія й Франція перейшли у багатьох випадках до денного порядку над засадою самовизначення народів, обдаровуючи своїх "протеже" - поляків, чехів і ін. - українськими, німецькими і т.п. землями й населенням, не тільки, щоб задоволити непокривані апетити й претензії цих "новобогатих", але й щоб робити їх "сильними" підпорами нової, демократично-версайської Європи, що на її сторожі станула Франція. За двадцять років ця Європа, зорганізована ніби то на принципі національних держав, завалилася як домок із карт.

В чому ж річ? Посоромила себе засада самовизначення, засада суверенності всіх націй, чи власне завалило версайський уклад те, що про цю засаду говорили, що блистала вона лискучою фразою у стільки офіційних устах, а на ділі її знасилували, осмітили, перекреслили? Ми маємо перед очима Польщу й Чехословаччину, і дати нам відповідь на поставлене питання - не важко. Такий старіший річей, як був у тих двох і в низці інших держав, не міг потривати довго. Така організація європейського континенту не могла видержати наступу ревізіонізму з боку переможених і покривджених. Тому колишні організатори Європи та її фактичні пани, що сьогодні мобілізувати хочуть кличами "свободи" світ проти Німеччини, не можуть мати ширих симпатій напр. у мільйонів колишніх жертв польського чи чеського насилля. Бо Лондон сьогодні знову причаровує зворушливими фразами, а не дає ніякої запоруки доброї волі.

Зрештою, ствердім в ім'я правди, що ці фрази ледви чи до нас адресовані, бо Росія нині "табу" для всього майже світу. Закордонно-політична проблема могла б сьогодні для українців заключається тільки в питанні, хто ворог а хто приятель Советів. Коли не зараз, то бодай у майбутньому. Держави Осі - Німеччина й Італія - як носії націоналістичних світоглядів, ідейні вороги большевизму й вони мають різні, обосновані геополітично, точки тертя з російською імперією. Та зараз вони в злагоді з Советами. Світ демократії теж ідейний ворог большевизму, але в цьому світі ми чули й чуємо забагато теорій про "переродження большевизму", забагато там впливів жидівства й, нерідко, явищ т.зв. "культур-большевизму" - так, що з цієї ідейної ворожнечі на випадок зміни становища Росії до демократій могло б мало залишитися. Точок тертя з Росією не бракує і в демократичного світу, але їх менше і - що головне - цей світ дуже далекий від кордонів Росії. Теж демократичний світ сьогодні в злагоді з Советами, чи пак шукає цієї злагоди.

Це є стан річей, який конечно треба мати перед очима, скільки разів братись би проголошувати, За ним ми і ПРОТИ кого ми. Важно ствердити, далі, що демократія нещира в питанні своєї ворожості супроти диктатури й тоталітаризму, до боротьби проти яких вона хоче мобілізувати всіх, що терплять від них або "загрожено" ними. Ми згадаймо тільки про долю арабів в британській, демократичній імперії... Зрештою виконавча влада в Англії й Америці набуває все більше прерогатив. Коли хтось скаже, що їй дає її права нарід, то, від-

повідати можна, що Гітлерові дав німецький парламент також уповноваження, як нині дає американський парламент Рузвелтові. В часи кризи конечно диктатура й тоталітаризм, і це справжнє щастя демократії, що вона тільки на словах проти них виступає, на ділі ж їх здійснює. А ставити режим Сталіна на одну дошку з режимом Гітлера й Мусоліні /як це робить дехто з демократів/ - дуже зручна пропагандивна формула, але побоюємося, щоб небаром не почути від авторів цієї формули, що Сталін /напр. з моментом, коли перестане слати хліб Гітлерові/ куди кращий, від інших диктаторів...

Супроти такого чи іншого відношення однієї й другої сторони сьогоденного конфлікту до національного питання, до большевизму й до державно-суспільного ладу - сторонній споглядач мусить ствердити, що т.зв. світоглядіві фронті нині не існують. Існує пропаганда, а відкривати серце доцільно тільки власній пропаганді, а не чужій. Існує зудар національно-державних інтересів, який ми, українці, повинні розглядати з такої ж нашої національ-державної точки зріння. Залишається фактом догідня міжнародня позиція Советів, яку нам можливо оцінювати тільки під тим кутом зору, котра потуга скорше може попасти в противенство з Росією і котра має більшу спромогу большевизмові чито протиставитися чито його розбити. А розбити червону Росію вважати мусимо єдиною, гідною культурного світу й конечною, метою, бо большевизм чекає на те, щоб кинутися на обе зсилений війною світ.

Коли ж хтось каже, що напр. з конфлікту Німеччини з Росією нічого доброго для нас не вийде - то хай "спускається на дно" або стає червоним. Ми ж віримо в українські національні сили, знаємо, що вони й без зовнішніх ускладнень Москви скинуть червоне ярмо, але й свідомі, що для прискішеного вибуху цих сил був би дуже пригідний зовнішній зудар Советів. Довга доба миру на Сході Європи для нас не віщувала б багато доброго, ні тим більше перемога Советів над Німеччиною. А до цієї перемоги могло б прийти напр. тоді, коли б почала Німеччина послабати так, як це було в 1918 році. Все це ніяке "фільтство", а любов самих себе, реальний погляд на справи й намагання політично думати.

Раз розбуджена національна ідея ніколи не погасне в серцях культурних європейських народів. Перед нею майбутнє, вона визначить новий європейський лад скоріше чи пізніше. Національна ідея, яка повинна одначе найти форми здійснення йнакші, ніж та поверсайська. Як європейці погоджуємося з вимогою, що Європі суджено бути спільнотою і що суверенність не означає "моцарстєових" патологій Польщі і економічних і інших китайських мурів між поодинокими європейськими державами. Ми віримо в 45-млн. українську націю і знаємо, що її жде майбутнє таке, на яке вона заслужить. То ж у нашій зрілості, у нашому труді й волі боротьби лежить наше краще майбутнє. Шляху до цього майбутнього почерез неіснуючі "ідеологічні" фронті, ані лікарства на нашу свободу у притакуванні милозвучній пропаганді демократичних жреців свободи - ми не бачимо. Щоб перемогти, треба за всяку ціну глянути на світ широко відкритими очима, холодно думати й гаряче діяти, коли прийде та хвилина, що вирішає іноді про сторіччя.

Я. Оршан.

ЧИ ПОЛЬСЬКО-МОСКОВСЬКА СПІВПРАЦЯ?

Вістки з різних сторін доносять про зміну в польсько-московських відношеннях у тій частині б. Польщі, що її забрала Московщина. Відомості, що дістаються листами з ССРСР, стверджують те саме, що розповідають українські втікачі, а саме: большевики повели супроти поляків нову, на широку скалю закрену політику.

Згідно з цією політикою, у Львові та інших містах Західної України большевики злагіднили своє відношення до поляків. Наприклад, львівський Великий Театр, який безпосередньо по приході большевиків став ніби українським, передано знову до вжитку поляків, а українців усунено. Большевицька влада послуговується для своїх цілей, теж і протиукраїнських, бувшими польськими урядовцями, головно жандармами, тайними агентами та бувшими старшинами польської армії. Замітне теж і те, що большевицька адміністрація задержала майже всюди давню польську термінологію щодо назв міст. В українській большевицькій пресі читаємо про такі міста, як "Львов, Подгайце, Тернополь, Самбор, Мулква", замість Львів, Підгайці, Тернопіль, Самбір, Мовква й т.д.

Зазначимо, що дехто міг би сумніватися в правдивість тих звідомлень, бо вони походять головно з українських джерел. Тому ^{можуть} виглядати тенденційними через неприхильне наставлення українців до поляків і москалів. Та так є, що подібне починають подавати самі поляки. Ось так ню-Йорська щоденна газета "Нови Свят" з дня 26-го листопада потверджує в редакційній статті того роду поголоски. Щобільше, згадана газета, хоч застерігається щодо правдоподібности тих звідомлень, проте не виключає, що большевики могли повести тайно нову польську політику.

Згідно з польськими відомостями, большевики організують "польські легіони" в глибині Росії з був. вояків польської армії. Остаточне завдання тих легіонів - участь у майбутній війні Росії з Німеччиною. Ці бувші польські вояки, твердять даліше ці джерела, переходять у большевицькій школі не тільки військове перешколення, але також вчать комунізму. Це їх задумує вжити советська Росія як авангард у наступі на знищену теперішньою війною Європу.

Не виключене, що в звязку з тією советською політикою супроти поляків, в окупованій німцями Польщі польські тайні військові організації розпочали революційну акцію. Як відомо, по розвалі Польщі мали поляки відновити, як під Німеччиною, так і під большевиками, Польську Військову Організацію/ПОВ/. Ця організація, заснована ще Пілсудським в 1906 році, провадила революційну боротьбу проти царату, а згодом була зародком польських легіонів та польської армії в 1914 р. Минулої осені пущено поголоски, що між новоповсталю ПОВ та ОУН існує на терені большевицької окупації тісна співпраця, але ці поголоски не були потверджені. Тепер, пише далі згадана вище польська газета, виявляється, що ця проти-німецька акція поляків є, більше ніж певно, інспірована большевиками. Спочатку існували лише терористичні польські боївки, які діяли віддільно та спорадично. Але в останніх часах створився "Комітет Народови", який починає організовану саботажну акцію проти німців. Німецькі окупаційні власті знають про існування цього комітету, однак тяжко їм вислідити провідників. Утруднює німцям слідження революційної діяльности поляків той факт, що поляки знані з конспіративної діяльности ще зперед війни 1914 року, та мають у цій ділянці великий досвід.

/ "Свобода", Джерзи Ситі /.

УПС - Шангай.

Заступництво Української Пресової Служби на Далейкй Схід у Шангау змінило адресу. Нова адреса та а:

*Ukrainian Press Service, Shanghai, Kumping Road 305/19
China.*

ПОЛОЖЕННЯ В ГЕН. ГУБЕРНІЇ.

Берлінський "Фелькішер Беобахтер" помістив інтерв'ю з Генеральним Губернатором колишніх польських територій, міністром дром Франком; з цього інтерв'ю подаємо в інформативному порядку деякі місця:

"На питання, чи в Генеральній Губернії помітні вже виследи німецької діяльності, Генеральний Губернатор заявив, що найкращою відповіддю на це питання може бути цілковита нормалізація адміністративного життя та упорядковане діяння економічної системи. За короткий час одного року направлено воєнні спустошення, і на місце польської адміністрації, що розвалилась у хаосі, відбудовано під німецьким про водом адміністрацію ясно впорядковану та нову у концепції, починаючи від голови дистрикту аж до голови повіту. Крім того започато з видимим успіхом силу нових починів та проектів у всіх ділянках. Ген. Губернія сьогодні не тільки назагал самовистачальна, але ще й може бути опорою воєнної економії Райху, постачаючи робочі сили та будуючи власну індустрію. Зрештою самозрозуміле, що розумна економічна програма можлива для Ген. Губернії тільки шляхом обміну в економічних рямцях Великої Німеччини.

Ген. Губернія бідна на сирівці, але розпоряджає, завдяки розумній організації під німецьким проводом, надміром робочих сил і ще не використаними можливостями для того, щоб вклучитися в європейський економічний обмін. Д-р Франк підкреслив при цій нагоді зокрема вже початий величавий розвиток комунікаційних шляхів Висли та її приток; це праця, яка була цілком занедбана у колишній Польщі. Побудування річної гаті в Рожнові, однієї з найбільших того рода споруд в Європі, не лише усуне щорічні спустошення, що приносять мільйонові шкоди, але й уможливить використання водної сили річки Дунаець і, що найголовніше, саму плавбу на Вислі. Одночасно повстане найбільша в Ген. Губернії гідроелектрична станція, що дасть в середньому 126 мільйонів кіловатних годин.

Гігантний у своїх розмірах є, далі, вже випрацьований проект регуляції вод Висли, що його реалізація вже почалася і який зможе бути остаточно здійснений при витраті приблизно півтора мільйонів марок. Бічним каналом до каналу Одра-Дунай, що тепер саме будується, Висла буде безпосередньо сполучена з німецькою річною системою і стане, після регуляції її вод на відтинку 900 км. річковим шляхом першої категорії та матиме домінуюче значення при виміні товарів з сусідньою советською Росією.

Не зважаючи на війну, розвивається система комунікації завдяки будівлі сітки залізниць і шляхів. За короткий час виготовлено тисячі кілометрів шляхів і розпочато будівлю дальших тисяч кілометрів нових шляхів. За короткий час умовини комунікації, колись такі невтішні, будуть цілком пристосовані до умовин у Райху.

Ген. Губернатор висловився дуже позитивно про стан фінансів: про справжнє чудо валютної техніки, яке довершилось завдяки створенні емісійного банку та нової польської валюти злотих. На цій основі вдалося не тільки привести назад до порядку державні фінанси, що ніколи не було можливе за часів Польщі, але й добитися того, що на такій здоровій основі економія вже показує ознаки поступу, про що явно свідчить приріст ощадностевих вкладів.

Після цього наш редактор - пише "Фелькішер Беобахтер" далі - інформував у Ген. Губернатора про настрої польського населення та меншин в Ген. Губернії, а також про жидівське питання. Щодо настрою польського населення, відповів Ген. Губернатор, треба відмітити, що не дивлячись на деякі труднощі та тягарі, що їх польський нарід мусів знести наслідком ним так легковажно викливаної війни, велика більшість поляків не тільки лояльно підпорядкувалася німецько-проводові, але й приймає участь у праці відбудови країни.

Сьогодні десять тисяч службовців і поліцистів виконують службу добровільно і краще, ніж під продажною польською адміністрацією. Мільйони робітників і селян працюють із повним довірям до німецьких організаційних здібностей. Меншини, зокрема українці, з вдячністю признають, що німецький провід їх звільнив від жорстоких метод утиску з боку польського уряду, і що вони тепер можуть без перешкод жити своїм культурним та релігійним життям.

Жидівське питання у Ген. Губернії можна вважати за розв'язане в рямцях, що були свого часу встановлені. У великих містах закінчене або майже закінчене створення виключно жидівських кварталів. Таким чином решта населення охоронена від жидівських ошуканств, а крім цього і від небезпечних епідемій. Жиди, що не працюють у якомусь ремеслі, мусять у міру потреби працювати при меліораціях, при будові шляхів і т.д. Зрештою жидівська самоуправа виявилась дуже корисною".

УКРАЇНЦІ В ГЕН. ГУБЕРНІЇ.

Цифри про дотеперішні організаційні досягн.

В Кричиці відбулась обласна нарада голов і делегатів Укр. Допомогових Комітетів краківської області /дистрикту/, на якій поодинокі докладчики подали цікаві цифри про організованість українства у Ген. Губернії. До року зорганізовано там 939 низових кооператив, 10 Кооперат. Союзів, 906 державних народних шкіл з 91.272 дітей і 1.338 учителів та 5 прив. нар. шкіл з 139 дітей і 10 учителів; 12 укр. шкільних інспекторів працює в терені. Далі зорганізовано 3 середні школи, 6 дворічних торговельних шкіл для хлопців і дівчат, 1 трилітню торговельну школу, 3 господарських шкіл для дівчат, 1 купецьку школу для купецьких практикантів, кілька ремісничих шкіл для хлопців і дівчат та 1 технічну школу. Від січня працюють кільканадцять 2-річних сільсько-господ. обов'язкових шкіл - для хлопців і дівчат, окремо - дві 1-річні сільсько-господ. добровільні школи нижчого й одна 2-річна школа середнього типу. Зрешті впродовж року зорганізовано 19 захоронок для найменшої дітвори, 317 гуртків молоді та коло 400 Укр. Освітніх Товариств. Переведено реєстрацію укр. купців, промисловців і ремісників: у люблинській області зареєстровано досі 186, у краківській 239 укр. купців. Ремісників зареєстровано досі в любл. області 572 й у краківській 474, а промисловців 49 у любл. та 57 у крак. області. На терені Ген. Губернії діє тепер 27 Укр. Допомогових Комітетів, 33 Районові Делегатури і 24 Волосні Делегатури та 164 Мужів Довіря. Це є органи єдиної укр. суспільно-громадської організації в Ген. Губернії, очоленої Укр. Центральним Комітетом у Кракові.

УКРАЇНЦІ В НІМЕЧЧИНІ.

Український Свят-Вечір у Берліні.

Філія УНО в Берліні влаштувала спільний Свят-Вечір для українців Берлін й околиць, на який прибуло півтори тисячі осіб. Виголосив промову Голова УНО Полк. Тиміш Омельченко, відчитавши опісля наступний привіт Полк. Андрія Мельника для учасників Свят-Вечора: "Прийміть і передайте Укр. національному Об'єднанню мій привіт і мої найкращі побажання зі святом Різдва і Нового Року. Бажаю найбільшій українській організованій силі у Великонімеччині дальших успіхів у її праці, бажаю розцвіту й розгорнення її, щоб невдовзі примінити її для власного будівництва на вольній, власній землі. Бажаю видержати в теперішнє люте время, зберегти цінності, що криються серед 200,000-ної української еміграції, виказати гарт духа у великій підготові, яку мусить перейти ця еміграція, щоб зрілою і творчою стала у хвилину, коли верне на рідний ґрунт. Горі серця! Вірте в перемогу нашої Великої Справи. Працуйте без упину й борюйте труднощі на шляху нашого визволення. Єднайтеся карно, як у ясні, так і в грізні хвили, в довірю й послухі до свого Проводу - а тоді вже й найближчий Свят-Вечір зустрічатимемо під рідною стріхою, у власній хаті, в Українській Державі". У берл. "УВістнику" читаємо: "Коли Голова УНО прочитав імя Вождя Української Нації Андрія Мельника, на салі гураганом розноситься гримке, невмовкаюче: Слава! Приявні встають, підносяться руки вгору й манифестаційно лунає по саях півторатисячне: "Не пора"... Коли ж згодом представник приявних на салі українців просить Голову УНО передати Вождєві привіт і запевнення вірности й відданости, по залі бурлить нестримна хвиля захоплення й безмежної радости". - В програму Свята входила теж концертна частина.

о. др Петро Вергун - Апост. Візитатором.

Папа Пій ХХ. у порозумінні з німецьким урядом призначив о. пралата дра Петра Вергуна апостольським візитатором, до якого належатиме душпастирська опіка над усіма греко-католицькими вірними у Великій Німеччині/поза Ген. Губернією/.

"Союз Українців Великонімецьчини".

Українці - громадяни німецького Райху мають свою організацію, якою є Союз Українців Великонімецьчини, з осідком у Відні. На останніх зборах Союзу вибрано головою цієї організації о. пралата Леонтія Куницького.

- 0 -

УКРАЇНІКА.

В 3. числі німецького інформ. місячника "Генеральгубернеман" /Краків/ поміщена стаття проф. дра В. Кубійовича: Українська національна група, І. Добрянська пише про одяги лемків, проф. др Б. Лепкий про староукраїнські фрески й лемківську колядку, поміщений у числі теж його вірш "Минає ніч" та новела Ю. Тарновича "В зеленому гаї".

У берлінському славістичному журналі "Цайтшріфт фюр славіше Фільольогі" появилася стаття доц. дра Яр. Рудницького про "Досліди український мовних колоній".

У німецькому збірнику "Гутенбергярбух" помістив укр. мистецтвознавець Волод. Січинський статтю п.н. Початки українського граверства.

У Мілані появилася в італ. мові книжка Миколи А. Байкова, українця, про Манджурію. Чаголовок книжки "Великий Ванг".

Українські програми в чужинних радіовисильнях.

12 січня надавало радіо в Празі співану українську Службу з греко-католическої церкви св. Климентія, відправлену о. С. Решетиллом, протоігуменом ЧСВВ при участі укр. церковного хору.

У Щедрий Вечір, 18 січня, співав українські колядки та щедрівки у радіо в Кракові хор "Сурма" під проводом проф. Богдана Пюрка.

З Парижа.

Свого часу ми подавали, що німецькі власті заарештували в Парижі діяча т.зв. центру УНР - Олександра Шульгина й його сина Ростислава. Довідуємося, що обидва вони вже на волі.

Американська преса фантазує.

Ньюйорська газета "Ди Нью Йорк Пост" доносить уже другий раз під ініціалами якоїсь невідомої ближче пресової агенції про "школення українських терористів у Празі й Братиславі німцями" та про широку німецьку підготову українців до майбутнього нападу на ССРСР. Одночасно сповіщає українська преса з Америки про нові напасти з боку тамошньої преси на українців, мовляв, український рух в Америці "піддержують німці", ведеться широка "нацистична пропаганда серед українців в Америці", тощо. Часописи "Україна" й "Свобода" займають гостро становище проти цих наклепів.

УКРАЇНЦІ В НОВОМУ СВІТІ.

Комітет українців Канади.

Існуючі досі два центральні репрезентаційні тіла українців у Канаді /Репрезентаційний Комітет Українців Канади та Український Центральний Комітет у Канаді/ злилися в єдиний Комітет Українців Канади на чолі з о.дром В. Кушнірем. В Комітеті заступлені наступні організації: Українське Національне Об'єднання/УНО/, Братство Українців Католиків/БУК/, Союз Українців Самостійників/СУС/ і Союз Гетьманців Державників/СГД/. Інформацію про заіснування Комітету принесли різні канадійські газети.

Український Каледж у Стемфорді.

Круги греко-католицької церкви в Америці дали, як відомо, почин до заіснування Українського Каледжу/університету/ в Стемфорді. Для популяризації цієї справи відбулося у Філадельфії Свято Українського Каледжу, на якому після врочистої архиерейської Служби Божої промовляли єпископи Богачевський та Бучко, проф. Микола Чубатий та др. Перед зібраним громадянством заісовано ціль Каледжу, який повинен давати додаткове навчання й виховання учням українського походження, що кінчать америк. школи. Американські власті дали вже дозвіл на організацію Каледжу й він почав діяльність. Промовці на Святі зивали громадянство піддержати фінансово цей почин, до чого й зобов'язалися представники різних організацій. Свято в Філадельфії закінчилося концертом і балем.

Листопадові Роковини.

В різних українських центрах Америки святковано на протязі листопада річницю повстання державности на Західній Україні. В Нью Йорку відбулася величава Листопадова Академія 1 грудня.

- 0 -

"Нова Європа" на демократично...

В лондонському двотижневику "Фрі Юроп" /Вільна Європа/ поміщена в 26 ч. стаття п.н. Поленд енд Рошія /Польща і Росія/ зпід пера Джорджа Кнупфера. Автор відомий нам з того, що переклав з французького книжку "Україна - російський край", в якій М. Брегі і князь Оболенський пропаягують "єдину, неділимую". Д. Кнупфер признає в своїй статті, що між Росією і Польщею ніби існує якась Україна. Але дораджує, щоб у "новій Європі" над цим "німецько-австрійським винаходом" перейти до денного порядку, а думати тільки над тим, щоб усунути всі польсько-російські спори. Це не буде важко, каже Кнупфер, бо Росія і Польща мають дуже багато спільного. Навіть те, що Росія православна, а Польща католицька, не буде відогравати великої перешкоди, бо тепер заігрожена вся християнська віра. Культурно й економічно Росія й Польща себе доповняють. Є все, щоб була згода й спільна границя, а перешкодою є тільки німці й большевизм... Додамо, що "Фрі Юроп" завжди розпинається зокрема за Польщу. Остання стаття журналу зворушливий вияв демократичних піклувань про свободу й справедливість у "новій Європі!".

Справлення помилки: В статті "Свідчення про положення в Сов. Україні" у передостанньому числі зайшла помилка в цитаті листа з америк. "Свободи", де м.ін. мова проадра Сліпего. Має бути, що єпископом для українців у Німеччині став Преосв. Лакота, а у Львові висвятив Митрополит Шептицький нового єпископа ректора львівського семінаря, дра Сліпего, що мав би стати, на випадок смерти Митроп. Шептицького, галицьким Митрополитом.

ПОЛЯКИ ВСЕ ЦЕ НЕ ВИЛІКУВАЛИСЯ ВІД "МОЦАРСТВОВОЇ" ХВОРОБИ.

У вінніпегській польській газеті "Час" появилася стаття про "майбутню Польщу в новій Європі", що її тут подаємо як доказ невилічимої хвороби польської політичної думки на... "моцарстvosьць":

"Яка має бути майбутня Польща в новій Європі? - питає автор статті, Р. Рдзавскі, на вступі. - Оце питання - пише він, - що нуртує серед нас поляків усюди, де тільки для тієї майбутньої Польщі нині працюємо. По стільки сумних /справді! - прим. наша/ досвідах історії, по стільки піднесеннях і упадках, по стільки втратах у людях і національному дорібку мало не в кожному поколінні, ми бажали б, щоб та Польща, до якої йдемо, була тривалим і забезпеченим твором. Бажаємо, щоб наші діти не були знова наражені на напади сусідів і на знищення того, що хочемо відбудувати. Тому думаємо, що обов'язує нас наказ великості /!/ майбутньої Польщі. Тільки велика польська держава може бути успішною запорукою миру й безпеки в тій частині Європи.

Географічного положення на жаль змінити вже не можемо. Залишиться з однієї сторони нашим сусідом Німеччина - хоч ніюдин німець не повинен залишитися в теперішніх Східних Прусах - а з другої сторони така чи інша Росія. Однак в тому географічному положенні мусимо пошукати такої розв'язки, яка дозволила б польській державі творити тривалу противагу силі сусідів. Таку розв'язку можемо знайти не деінде, як у самій нашій минувшині /тій, що багата в "стільки сумних досвідів"...-прим. наша/" - писує автор і говорить, очевидно, про ягйлонську Польщу зперед кілька сотень років...

"Багато говорять і пишуть нині на тему федерації в майбутній Європі - каже п. Рдзавскі далі. - Існує вже література такої розв'язки, книжка С.К.Стрітса "Юніон нав" і обдуму-

ються плани союзу держав у різних формах. Говорять то про союз демократії, то знову про регіональні унії, наддунайські, балканські, скандинавські і т.п. Т при цьому забувають часто про деякі історичні традиції...

Оскільки природнішим - читаємо далі в статті - є поворот польського народу до тієї концепції, що дала йому давніше цілі сторіччя могутності, далі Європі безпеку, а меншим від нас і державно менше розвиненим народам дала змогу свобідного розвитку злуки з Польщею". До тих "менших" і "менше розвинених" народів належить: Литва, Латвія, Естонія, Білорусь і...Україна. "По світовій війні 1914-18 Польща з радістю привітала визволення Литви /?/, Латвії й Естонії, бажаючи також чинно допомогти визволенню Білорусі й України /аж до миру в Ризі - прим. наша/. Події останнього року показали однак, що ніяка з тих держав не видержала напору подій і - що гірше - слабкі ці народи не виявили належного почуття і державної зрілості. Уникали зразу тісніших зв'язків з Польщею /це було б їх врятувало? - прим. наша/, щоб не наразитися Німеччині й Росії, а з вибухом війни плазували найперше перед Німеччиною на те, щоб з черги впасти без амбіції /?/ до ніг Советам і виректися всякої охоти до самостійного життя/?/.

З тих подій для нас - пише далі автор - тільки одне заключення: не можуть жити власним життям державним Литва, Латвія й Естонія, не опершись на Польщу. Форма того опертя, то власне здорова і на природних основах сперта унія з Польщею". Склавши в своїй ласкавості таку оферту балтійським державам, польський публіцист продовжує: "Залежно від можливого розкладу советської Росії на національні держави, в склад тієї більшої цілості могли б увійти згідно з традицією /!/ Білорусь і Україна.

Очевидно - кінчить автор - здаємо собі справу з того, що, щоб це здійснювалося, передусім ті народи самі повинні до того змагати, а в багатьох з них напр. в українців, на жаль, до зрозуміння тієї дійсності ще дуже далеко /чи автора це справді дивує? - прим. наша/. Та, надіється п. Рдзавскі, "життя великий вчитель і найбільше впертих зуміє навернути на властиву дорогу". І на кінець читаємо таку патетичну заяву: "Та якими шляхами не йшла б політична думка чи брак думки в інших, то це не звільняє нас від історичного обов'язку здобувати наші змагання в ім'я вищого інтересу як Польщі, як і тих, яких доказаю життєвою опорою не перстане бути велика і сильна Польща"...

Коли говорити про "брак думки", то він справді власне в хворій голові модерного месіянина /пожался, Боже!/, реформатора сходу Європи з Вінніпегу пана Рдзавского...